

Olga Căpățână

Dobrenii

Redactor: *Inga Druță*
Copertă: *Mihai Bacinschi*
Imagine copertă: *Olga Căpățână*
Redactor tehnic: *Sergiu Vlas*

Editura Arc

str. G. Meniuc nr. 3, Chișinău, MD 2009, Republica Moldova;
tel.: (+373 22) 73-36-19; (+373 22) 73-53-29; fax: (+373 22) 73-36-23;
e-mail: info.edituraarc@gmail.com; www.edituraarc.md

DIFUZARE

SC ALLAS TRADING SRL

500256, Brașov, jud. Brașov, str. Jepilor nr. 6, bl. A6B, ap. 7;
tel.: 0368-452038; fax: 0368-452039
e-mail: books@allas-trading.com; www.cumparacarti.ro

DESCRIEREA CIP A CAMEREI NAȚIONALE A CĂRȚII

Căpățână, Olga.

Dobrenii : roman / Olga Căpățână ; cop.: Mihai Bacinschi. – Chișinău : Arc,
2020 (Combinatul Poligrafic). – 306 p.

ISBN 978-9975-0-0247-9.

821.135.1(478)-31

C 20

© Editura ARC, 2020, pentru prezenta ediție

© Olga Căpățână

Strict secret, ex. 1
Către Ministrul Securității Naționale
al Republicii Moldova

La Tiraspol au sosit 400-450 de militari din divizia de desant din Tula, dintre care 120 au fost repartizați la Bender, 50 de militari sunt plasați în clădirea Comitetului Executiv. Din ceilalți, au fost formate grupuri a câte 10-15 persoane, gata pentru debarcarea în spatele Armatei Naționale.

Din districtul militar Transcarpatia, la gara din Tiraspol, a sosit o garnitură de tren încărcată cu tancuri, dintre care o parte au fost descărcate pe loc, altă parte – în satul Blijnii Hutor, iar 20 de tancuri au fost direcționate spre Dubăsari și la hidrocentrala din orașelul Dnestrovsk.

La Tiraspol au aterizat de la Moscova două avioane AN-12 cu echipament medical. Ca urmare, prin oraș circulau diferite ambulanțe și alte vehicule cu instalații de reanimare de tip AVIA. Efectivul medical al tiraspolenilor s-a completat cu 50 de medici, iar în zona regimentului 83 din oraș au fost deschise patru spitale de campanie.

De când se țin minte, alde Dobre au trăit aici, pe malul stâng al Nistrului. În ucraineană cuvântul *dobre* înseamnă bine. Numai că binele care li se potrivea de minune cu numele, de la un timp înapoi, începu să se cam subțieze, să se răsfire ca fumul suflat de vânt. Și toate au pornit de la conflictul de pe Nistru. Auzi vorbă, conflict! Numai în ziare și în gura politicianilor i se zicea conflictul transnistrian. Ca atare însă, atât pentru familia Dobre, cât și pentru întregul sat, a fost un război adevărat.

Capul familiei, Nicolae Dobre, fiul mai mare al lui Ostap Dobre, a muncit pe timpuri la turnătoria „Kirov” din oraș. Era înalt, voinic și prins de cărunțeală încă de tânăr. Doar ochii, ochii de-un albastru-intens și scânteietor, neatinși de timp de-a lungul vieții sale deloc ușoare, te sfredeleau și-acum, mijiiți cu tâlc din umbra sprâncenelor întunecate. O splendidă înrămare a albastrului cu întunericul!

Nevastă-sa, Nadia, mezina lui Andrei Dragu dintr-un sat de peste Nistru, era șefă la un atelier de croitorie. Isteață la minte și iute la muncă, a deprins repede meseria, apoi a mai făcut și ceva școală, a ajuns director. Avea vorba molcomă, nu se răstrea la nimeni. Nici chiar atunci când se contrazicea cu bărbatu-său nu-i sărea țandăra din te miri ce. Drept că uneori te săgeta cu niște ochi, curat regina Angliei! Necazurile sufletești și le ținea încuiate bine în inimă. La ce bun să împrăștii gunoiul prin bătătură?! Și-au ridicat și cei pa-

tru copii. Și ce copii! Toți au studii superioare, așezați pe la gospodăriile lor.

Tulburările astea politice nu-i lasă în pace. Și războiul, care a stricat totul, zdruncinând din temelii întreaga familie. Acum, tot mai rar părinții își văd odraslele, copiii și nepoții. Nu se mai adună ca înainte sub nucul cel bătrân. Cât a mai rămas din traiul ăsta, unul Dumnezeu știe! Poți zice că s-a dus viața, s-a scurs ca ploaia în nisip, nici n-au simțit când anume. Acum, uite că și ei, Nicolae și Nadia, s-au înstrăinat, de parcă le-a trecut Nistrul prin harman: el a rămas în casa de pe malul stâng, iar ea stă dincolo, pe malul drept, lângă casa părintească, unde a crescut până la venirea rușilor în Basarabia. Nicolae mai trece din când în când pe la ea – de, îi e bărbat, nu? – și o tot roade să se întoarcă la el. Dar ți-ai găsit: îndărătnică și înfiptă, tot de-a lui Dragu a rămas! S-ar muta el, dar cum să-și lase casa, în care și-a zidit și sufletul? Cum? S-o ridice în palme ca pe o surcică și s-o treacă de partea dreaptă? Numai pentru că nevastă-sa nu vrea să trăiască pe malul stâng?! Bată-le-ar nevoia de maluri să le bată!

Nadia, Nadenca, Nadejda Andreevna... Tot mai des se lăsa pe pragul casei și ședea singurică-singurea, cu mâinile ostenite împreunate în poale și cu ochii ațintiți spre porțița dinspre drum. Și tăcea. Ea și tăcerea. Își aștepta nemurelele... Mai schimba din când în când câte o vorbă cu cei care-i treceau pe la poartă. Alteori cobora cătinel spre Nistru, își puneă palma streășină la ochi și scruta depărtarea de partea cealaltă, de peste ape, unde și-a trăit tinerețea și a născut-crescut odraslele.

Flăcăii lui Dobre erau falnici, chiar dacă nu se numărau printre cei mai cuminciori din sat. Chipeși băieți! Unul, șaten. Împrumutase câte puțin și de la mama, și de la tata. Parte dreaptă. Altul, brunet, era leit taică-său în tinerețe. Al treilea, bălan, parcă era desenat după chipul mamei. Dar tot îi ședea bine. Tânjeau codanele după ei când apăreau la hore ori treceau prin mahala.

Cel mai mare, Petru, s-a născut în ultimul an de război, în '44, după ce l-au dus pe Nicolae sub arme. Ajuns în pălălaia focului, Nicolae și-a văzut fiul abia prin '46, când s-a întors și el acasă de pe front. Veți spune că frontul n-a durat atâta? Pentru Nicolae Dobre el a ținut mai mult decât pentru alții.

Iar Mihai, cel de-al doilea fiu, a întârziat mult după cel dintâi: era cu unsprezece ani mai mic decât Petru. De mult trecuse foametea. Lumea prindea gust de viață nouă. Numai că Nicolae a așteptat o fată. Una care să-i semene Nadiei, dar la alde Dobre erau toate ca nelumea – băieți și băieți! Iar când, la vreo doi ani după Mihai, apăru și Mircea – o, Doamne, iar băiat! –, inima parcă îl împunse pe Nicolae în piept de teama că nu va avea o fată. A umplut toate colțurile casei cu câte un flăcău. Iar al treilea cu numele acesta... Mircea. A cam dat în bară draga lui soțioară. Ce i-a trecut ei prin cap! El, Nicolae, la ora nașterii lui Mircea, nici nu era la fața locului, adică nu era în sat. Plecat într-o delegație de serviciu, a mai stat el pe ici, pe colo. Iar când s-a întors acasă, poftim, Nicolae, un fiu cu numele Mircea! De fapt, Nicolae îl botezase într-un

fel anume numai pentru el – Mirko. Nume bulgăresc frumos, care sună bine. Dar dacă e să fie Mircea, așa să rămână. Sănătos să fie și să aibă noroc!

Iar fata tatei, odorul și mândria tatei, Lina, s-a născut abia în '60. L-a uns la inimă Nadejda Andreevna cu minunea de fetiță pe care el o aștepta de atâta timp. Numai că și-o dorise blândă, gingașă și duioasă. Însă nu-i cum vrea omul, ci cum dă Domnul. Lina se ținea scai de tata, dar și pe mama o iubea. Cum să nu o iubească fiica pe măicuța sa, blajina și înțelegătoarea ei măicuță! Iar pe bunicuța Liuba o făcea să înflorească toată ca un pom în primăvară la vederea ei. Era prima nepoțică de la fiul cel mai mare! Dar, cu cât Lina creștea ca din apă și se împlinea, ochii bătrânei o urmăreau tot mai triști și mai îngândurați. Bănuia ceva ce altora nici prin gând să le treacă.

Mama lui Dobre știa să ghicească. Nu în cărți sau în bobi. Își ațintea ochii la mâna întoarsă cu palma în jos, își cerceta îndelung degetele. Toate îi erau clare și îi putea spune totul ca din carte. Mai știa descântece de tămăduire. Veneau la ea necăjiți și suferinzi din toate colțurile Tiraspolului, Tighinei. Ba chiar și mai departe îi mersese vestea de vrăciuitoare iscusită. Uneori, ai casei făceau haz pe seama bătrânei. Numai Nadia credea în puterea vrăjilor și descântecelor bătrânei.

Odată, pe când erau încă la Tiraspol, micuțul Petru s-a îmbolnăvit. Nicolae încă nu se întorsese de pe front, Nadia mergea la serviciu, băiețelul – la creșă. Într-o seară, când a venit să-l ia acasă, Petru ardea ca focul, iar dădaca se agita în jurul lui, fără să știe ce are:

– I-am dat o pastilă de febră, dar nu l-a ajutat. Ce să-i fac?!

Și-a luat Nadia odorașul și a mers la spitalul de copii. Acolo l-au examinat și au zis că n-are nimic grav. Îi ies dinții.

Copilul a plâns toată noaptea. Nu a închis un ochi nici el, nici mamă-sa. Abia spre ziuă, cineva a bătut la ușă. Nadia crezu că i-au venit vecinii care nu se puteau odihni din cauza plânsetelor lui Petrică. Era gata să se repeadă la ei și să-i vânture, când colo, în prag stătea Liuba, soacră-sa, înfășurată până peste ochi cu nelipsita ei basma.

– Mămucă, mata? De unde ai apărut cu noaptea în cap? S-a întâmplat ceva? Ai primit vreo veste de la Nicolae?

– Nu. Lasă că nu i-a fi nimic lui Nicolae al tău. S-a însănătoși el și s-a întoarce acasă. Dă încoace copilul.

A dat-o pe Nadia cu mâna ușurel într-o parte de la leagănul băiețelului, l-a luat în brațe, cu dreapta a închipuit semnul crucii deasupra lui, apoi i-a pus mâna stângă pe căpucean, șoptind ceva ce auzea numai ea. Nadia parcă deslușea uneori cuvinte din *Tatăl nostru*. Peste un timp, Petrică a adormit. S-a calmat. S-a îmbujorat la față și parcă a încercat chiar a zâmbi. Nadia s-a aplecat spre mâna soacrei să i-o sărute. Dar aceasta și-a retras-o brusc, aruncându-i nurorii o vorbă bulgărească:

– Nu-mi săruta mâna, că nu-s o sfântă! Mai bine dă-mi copilul, nu-l mai duce acolo, la grămadă cu toți ceilalți.

– Cum așa, mămucă, o să ai mata timp să-i porți de grijă și lui? Uite câte ai pe capul matale.

– Nu-i nimic. Pe șase i-am ridicat. L-oi ridica și pe al tău. Iar tu... du-te la muncă. Și învață.

– Ce tot spui, mămucă? Eu îs mulțumită că măcar la serviciul acesta m-au luat.

– De ce nu? Ce, ai omorât pe cineva? Ori ai făcut vreo pacoste cuiva? Și i-a aruncat nurorii o cătătură, de parcă a străbătut-o cu röntgenul.

În acea clipă, Nadiei i s-a părut că Liuba știe totul: ce s-a întâmplat în ziua când a tăbărât peste ei desantul cela al Armatei Sovietice și al cui copil este Petrică al ei. Deși ea, Nadia, nu suflase nimănui nicio vorbă, decât fratelui său mai mare.

Copiii începeau să înțeleagă că în viața părinților ceva nu e în regulă, ceva nu se leagă. Ba se certau la cuțite, după care cu săptămânile nu-și vorbeau. Ba iar se împăcau și atunci zâmbetul însorea pe chipul minunat al Nadiei.

Când ieșeau în lume, Nicolae Dobre și cu nevestă-sa Nadia își ștergeau parcă ciuda de pe față, veseli și voioși, cu chipurile luminate de bunăvoință și înțelegere. Se întorceau acasă, și iar se așternea răceala între ei: începea războiul rece. S-au calmat abia când au început să îmbătrânească, se apropiiau deja de pensie. Și toate ar fi cum ar fi, dacă nu era să fie războiul, de la care se ciondăneau ei mai încrâncenat. Nicolae se răstea și îi făcea de nimic pe moldoveni. Umbla mereu bombănind, până într-o zi, când a răzbit-o de tot pe Nadia:

– Dacă te mai aud măcar o dată hulindu-mi neamurile, să știi că o iei cu lingura asta peste frunte. Nu mă uit cât de vajnic ești. Și ai să treci cu traiul în tindă! Femeia izbi cu lingura de lemn în masă, de i-au sărit țândărilor. Și Nicolae a crezut-o: ea putea s-o facă. Dar nici să se lase așa bătut, fără împotrivire, tot nu putea.

– Neamuri? Cred că te-ai țcănit la bătrânețe cu totul, femeie! Când m-ai auzit să mă agăț de-ai tăi? Mare nevoie am eu de neamuri. Care neamuri, soră-ta?

– Toți moldovenii sunt familia mea. Eu m-am născut moldoveancă, și soră-mea tot. Și fratele meu e moldovean. Și copiii mei sunt moldoveni. Dacă vrei să știi, nu m-ai luat de sub gard. Neamul meu din oameni mari și stimați se trage. Ai uitat, poate, cine a fost tatăl meu? Cine a fost mama mea?

– Hai și-om vorbi acum cine și de unde se trage. Iar copiii sunt nu numai ai tăi, ci și ai mei. Dacă-i pe atât, apoi ei îs mai mult ruși decât moldoveni, draga mea!

– Haida-de! Oare unde s-o mai văzut ca din mamă moldoveancă și tată bulgar să se nască copii ruși? Ai zis-o!

Poate că ar mai fi durat cine știe cât timp ciorovăiala lor, dar Nadia i-a aruncat soțului o cătătură piezișă, de i-a tăiat pofta lui Nicolae să mai discute pe teme politice, cum le zicea ea.

Abia pe la sfârșitul anilor '90, soții Dobre se țineau strâns împreună și, tot mai îndârjit, își luau apărarea unul altuia. Nicolae și-a vândut frumoasa casă

din coasta Tiraspolului și a trecut cu traiul de partea dreaptă a Nistrului. Acolo și-a cumpărat o căsuță mică, cu livadă mare, așezată chiar peste gard de gospodăria socrului său, unde locuia acum Natalia, cumnata sa.

* * *

Cineva ar putea spune că războiul nu a durat atâta timp. Ba a durat. Pentru Nicolae Dobre războiul a ținut o veșnicie. În primele zile ale lui aprilie '44, formațiunile militare din componența Frontului 3 Ucrainean au adus pierderi grele trupelor armate germane și românești. Pe 11 aprilie, unitățile Armatei Sovietice au avansat până la Nistru, iar pe 14 aprilie Tiraspolul a fost ocupat de sovietici. Și, fără să se mai oprească din mers, rușii au cucerit capul de pod Chițcani.

Când a fost să se însoare, Nicolae și-a adus soție de pe celălalt mal, din dreapta Nistrului. Nu s-a mai uitat la vorbe: malul drept, malul stâng. Exista vreo diferență? Conta doar dragostea lor. Iar dragostea lor era cât apa Nistrului. Și pălălaia dragostei lor, în focul mării pasiuni tinerești, i-a făcut să-și lege destinele pentru totdeauna așa, fără blagoslovirea părinților. Nu s-a mai uitat în urmă nici Nadia, s-a dus valvârtej în urma lui Nicolae.

Însă... de adus, și-a adus Nicolae frumoasa nevestă. Numai că unde să se așeze ei cu traiul? Nu avea un cuibușor al lui, aparte: putea s-o aducă doar acasă, la părinții săi.

Alde Dobre trăiesc pe malul stâng al Nistrului începând cu veacul al XIX-lea. Încă străbunicul lor, ve-

nit de undeva de prin părțile Ismailului, purta numele Dobre și provenea dintr-o familie cu opt suflete. Opt guri, mamă dragă, și toate cereau de mâncare! Îți închipui, să crești opt copii pe timpurile celea!... Tatăl lui Nicolae, Ostap, era ucrainean. Mama, Liuba, era bulgăroaică.

Acum, după ce o ademenise pe Nadia de pe celălalt mal, peste ape, ce faci, Nicolae? Ea, fată de oameni cu stare. Iar tu? Nadia era deprinsă încă din copilărie cu viața ușoară și plină cu de toate. A învățat șapte clase la o școală din Tighina. Cu învățătura se descurca ușor. După care se vedea urmându-și studiile la o instituție din Iași. Desigur, Iașiul de cândva! Numai că nu-i cum vrea omul, ci cum dă Domnul: l-a întâlnit pe Nicolae și i-au zburat din cap toate visurile cu școală la oraș, ca și multe altele. Nu mai avea nevoie nici de carte, și nici frica de părinți n-o mai putea speria după întâlnirea ceea cu tânărul și chipeșul Nicolae.

Și-a trimis Ostap Dobre pețitorii la boierul Dragu, ce-avea să facă! Numai că s-au întors ei de la boier cu buzele umflate. Însă în aceeași seară Nadia, neascultătoarea mezină a boierului Dragu, își strânse ferit într-o basma lucrușoarele mai scumpe, care aveau să-i trebuiască în noua sa viață și, pe la miezul nopții, sărea prin geamul dormitorului drept în brațele lui Nicolae, iar pe la crăpat de zori fugarii îndrăgostiți băteau sfioși la ușa lui Ostap Dobre.

Niciunul din Dobre n-a încuviințat alegerea lui Nicolae: frumoasa și învățata domnișoară Dragu. O fi ea frumoasă și învățată, nu zici ba, dar nu era locul ei aici.

La viața ei îndestulată, pe care o trăise până atunci, Nadia nu pusese mâna nici pe sapă, nici pe seceră. Nu era obișnuită cu munca grea dintr-o casă de oameni săraci, cum era cea a socrilor. A fost primită ponciș, ca o străină. Nicolae simțea acest lucru. Dar i-a prevenit pe-ai săi: dacă cineva o va atinge măcar cu un pai, o ia și pleacă de-acasă. Era o amenințare serioasă. Casa lui Dobre se cam ținea, în ultimul timp, pe câștigul lui de la calea ferată. Și, ca să nu mai lase loc pentru discuții, la scurt timp Nicolae și Nadia s-au căsătorit civil, devenind soț și soție. Din acea zi domnișoara Dragu a devenit doamna Dobre în toată puterea cuvântului și nimeni nu mai putea crâcni împotriva ei.

Însă cucoana Liza, mama Nadiei, pusă în fața faptului împlinit, a jurat să nu mai dea ochii cu fiica sa: dacă a pășit peste cuvântul mamei, să se descurce singură cum va ști. Și-și atârnă lacăt pe suflet. Tatăl fetei însă, Andrei Dragu, era un om de altă plămadă și nu s-a uitat la soție, n-a lăsat să treacă prea mult timp la mijloc, a înhămat murgii la trăsură, s-a așezat singur la hățuri și în mai puțin de un ceas a oprit la alde Dobre în poartă. L-au primit ca pe un căzut din cer. Apoi a discutat ce a discutat cu gospodarul casei și cu Nicolae, iar spre seară i-a urcat pe tinerii însurăței în trăsură și i-a adus la el acasă, cum se și cuvenea într-o situație ca aceea. Așa a ajuns Nicolae Dobre să trăiască la socrul său, Andrei Dragu, pe malul drept al bătrânului fluviu.

Nicolae a fost luat pe front din Tiraspol. În acea zi de aprilie, după serviciu, el a trecut pe la părinți.

Ca și până la însurătoare, muncea la calea ferată și era ținut în rezervă, scutit de mobilizare în rândurile Armatei Române. Însă el totuna se străduia să se țină cât mai departe de administrația românească. Mai știi ce le trece prin minte? Rezervă-nerezervă, te înhață și te vâără în focul focului. Îi trebuia tare acest război? Nu i se arăta deloc bună cârdășia aceasta a românilor cu nemții. Și, deseori, ca să-și întărească inima în gândul ascuns, își zicea: sunt rus! Și aceasta nu pentru că românii i-ar fi făcut vreun rău. Nu. Dar nu îl trăgea inima, parcă nu era locul lui acolo, în Armata Română. Chiar dacă trăia acum într-o familie de români. De fapt, și scutirea lui Nicolae tot socrul o aranjase: nu voia tatăl să-și lase fără soț odorul – abia se căsătorise și na! să-l ia la război! Dar dacă, Doamne ferește, se întâmplă ceva cu Nicolae, ce face ea?

Totuși, vremurile erau neliniștite. În noaptea aceea luptele au durat până hăt spre ziuă, când nemții n-au mai putut ține piept și Tiraspolul a fost luat: nici urmă nu a rămas din comandatura nemțească. Dimineața, Nicolae a trecut podul să vadă ce se mai făcea prin lume. Era și timpul de mers la slujbă. Când colo – o patrulă militară. L-au condus imediat la comenduire. Aici i-au cerut actele: cine ești? Ce cauți? Încotro mergi? De fapt, nici nu i-au prea ascultat răspunsurile bâlbâite. L-au măsurat din cap până-n picioare, i-au dat uniformă militară, arma din dotare și, astfel, Nicolae Dobre ajunsese ostaș al mării și neînvinsei armate sovietice.

Avea niște ochi ca ai reginei Angliei: când te privea, te străpungea până în măduva oaselor.

Copilăria și-a petrecut-o într-o casă mare, cu multe odăi încăpătoare. Nu chiar ca cea a nașilor Stroganov, dar destul de arătoasă. Mă rog, nașul era savant. Ba chiar se trăgea dintr-o viță de vechi aristocrați.

Părinții Nadiei se trăgeau dintr-o familie de oameni bogați.

În casa lui Dobre, Nadia nu a fost întâmpinată cu pâine și sare pe prosop brodat. Ostap, capul familiei, a primit-o cu blândețe, ca un tată ce era să-i fie de-atunci încolo. Iar soacră-sa a privit-o ponciș, măcar „Bine ai venit!”, așa, de ochii lumii, să-i fi zis! Numai surorile mai mici ale lui Nicolae o examinau cu o curiozitate vădită. Soacra le-a așternut tinerilor cum se cuvenea, în casa cea mare, deoparte, care chiar era cea mai mare încăpere din toată casa. Și era frig. Se așezase toamna, iar acolo nu se făcea focul. De fapt, în altă parte nici nu aveau unde să-i culce: în altă încăpere dormeau toți ceilalți. Ce să-i faci: casa lui Dobre nu era una domnească, ci una țărănească. Așa că despre prima noapte Nadia nici nu voia să-și amintească. Cu totul altfel își închipuia prima noapte de căsătorie! Nicolae avea o anumită experiență, dar acele femei erau lucrătoare simple de la fabrică. Când venea vorba de o strângere în brațe cu un așa flăcău, acelea nu-și mai arătau nagății. Iar Nadia era o domnișoară subțire, toată străvezie, și pe deasupra citită, umblată pe la teatrele din Iași! Cu ea trebuia să schimbe macazul! Dar cum? Unde mai